

Handläggare
Linn Hemmingsson
Telefon: 08-508 25 327

Till
Socialnämnden
2015-11-24

Redovisning av erfarenheter från *Bostad först 2.0* samt förslag till fortsatt drift efter projekttidens slut

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner denna redovisning.
2. Socialnämnden beslutar att formellt avsluta projektet *Bostad först 2.0* från och med 2016-06-01.
3. Socialnämnden beslutar att övergång till permanent drift av modellen *Bostad först* under socialförvaltningens boende- och behandlingsenhet äger rum från och med 2016-05-01.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Detta ärende innehåller en redovisning av de erfarenheter som gjorts i projektet *Bostad först 2.0* samt förslag till form för fortsatt drift av *Bostad först* i Stockholms stad efter projekttidens slut.

Socialförvaltningen, Svenska Bostäder och Stockholms stadsmission har sedan 2010 bedrivit metodutvecklingsprojektet *Bostad först*. Projektet två, *Bostad först 2.0*, pågår till och med 2015-12-31.

Den samlade erfarenheten tyder på att modellen har potential att vara såväl funktionell för målgruppen som kostnadseffektiv för kommunen, under förutsättning att samordningen av stödinsatserna fungerar väl. Erfarenheter från andra kommuner tyder på att samordningen av stödinsatser förenklas av att utredar- respektive stödfunktion sorterar under samma huvudman.

Bakgrund

Bostad först är en modell som utvecklades i USA. Modellen riktar sig till personer med svår psykiatrisk problematik och missbruk och syftar till att minska bostadslösheten och förbättra individens livskvalitet. Modellen omfattar erbjudande om permanent vanligt boende till personer som lever i hemlöshet utan särskilda krav på att den enskilde ska ha genomgått rehabilitering och vara drogfri. Boendet kombineras med erbjudande om individanpassat stöd enligt modell för Assertive Community Treatment (ACT) eller Intensive Case Management (ICM). Insatsen ska innebära att man arbetar med klienterna så länge som de behöver det och att arbetet är orienterat både mot långsiktig återhämtning samt kortsiktig skadereduktion. Planering och genomförande ska utgå från den enskildes önskan, stödja egenmakt och valfrihet samt förmedla hopp om att återhämtning är möjligt.

År 2009 beslutades att Bostad Först skulle provas i Stockholms stad. Modellen skulle omfatta en boendelösning där hemlösa personer direkt erbjuds permanent boende i egen lägenhet samt metoder och arbetssätt för frivilligt men intensivt, långsiktigt och individuellt utformat stöd i boendet. Projektet utformades i samverkan mellan socialförvaltningen, Stockholms stadsmission och Svenska bostäder. Sedan augusti 2014 har även Stockholms läns landsting, beroendecentrum, deltagit genom att förstärka Stockholms stadsmissions stödteam med en sjuksköterska på heltid.

I juni 2013 (Dnr 3.2-0478/2011) redovisades resultatet av projektet och förslag på inriktning på fortsatt utveckling. Förvaltningen fick då i uppdrag att utforma en fortsättning av projektet. Detta uppdrag kompletterades i budget för 2014 med ett uppdrag om att fördubbla antalet individer som omfattas av insatsen. Den 1 mars 2014 startades ett nytt projekt kallat *Bostad Först i Stockholms stad 2.0*, vilket innebar en fortsatt modellutveckling samt utökning av antalet personer som erbjöds insatsen Bostad först. I uppdraget till förvaltningen ingick även att senast i juni 2015 föreslå en form för permanent drift av Bostad först i Stockholms stad.

I oktober 2015 omfattar projektet 34 deltagare, varav 33 stycken bor i lägenhet. Deltagarna beviljas bistånd i form av vägledarstöd från Stockholms stadsmission av de i projektet deltagande stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Skärholmen, Skarpnäck respektive socialförvaltningens enhet för hemlösa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid utvecklingsenheten vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, och har behandlats av förvaltningsgrupp 2015-11-17.

Ärendet

I föreliggande ärende presenteras erfarenheter från projektet *Bostad först 2.0*, samt förvaltningens förslag till form för fortsatt drift av Bostad först i Stockholms stad efter projektidens slut.

Forskarsamverkan och utvärdering

Projektet har utvärderats av STAD, Centrum för Psykiatrforskning Stockholm, vilka i samarbete med Mittuniversitetet hösten 2014 presenterade en rapport som jämförde Bostad först med boendetrappan (se bilaga 1). Av utvärderingen framgick att de personer som erbjudits boende i Bostad först var mer nöjda med sin boendesituation än de personer som erbjudits insatser genom boendetrappa. Bostad först-deltagarna var även generellt mer nöjda med det stöd som tillhandahållits, och uppskattade frånvaron av tvång. Det gick däremot inte att se några skillnader i drogkonsumtion eller i självskattning av psykisk hälsa.

Analysen visade även att ett eget boende innebär att de akuta boendeproblemen minskar och lämnar utrymme åt att adressera mer långsiktiga problem inom andra livsområden, vilket skapar behov av en annan typ av stödinsatser. Utvärderarnas slutsats var att det sociala stödet som projektets deltagare erhåller av Stockholms stadsmissions stödteam behöver samordnas med samtida hälso- och sjukvårdsinsatser enligt en strukturerad målgruppsanpassad metod som till exempel ACT eller ICM i syfte att bättre kunna möta målgruppens behov.

Projektet två, *Bostad först 2.0*, utvärderas för närvarande av STAD. De preliminära resultaten är i linje med de som redovisades 2014.

Metod- och kompetensutveckling

Mot bakgrund av de slutsatser som framkom av forskarutvärderingen vidtogs följande åtgärder:

- En uppdragsutbildning i case management om 7,5 högskolepoäng upphandlades och genomfördes under perioden oktober 2014 – maj 2015.
- Regelbunden utbildning och handledning i Motivational Interviewing (MI) har sedan våren 2014 tillhandahållits Stockholms stadsmissions stödteam av socialförvaltningens MI-utbildare.
- Samarbete med Stockholms läns landstings beroendecentrum inleddes, varpå Stockholms stadsmissions

stödteam från och med augusti 2014 förstärktes med en sjuksköterska på heltid.

Erfarenhetsutbyte med andra kommuner

Bostad först i Stockholms stad ingår i ett nationellt nätverk för erfarenhetsutbyte mellan kommuner som arbetar med Bostad först, vilket samordnas av Sveriges kommuner och landsting (SKL). I nätverket ingår även forskarna Marcus Knutagård och Arne Kristiansen från Lunds universitet, vilka bistår deltagande kommuner med jämförande utvärderingar samt uppdateringar om forskningsläget kring Bostad först. Av en jämförande utvärdering som presenterades vid det nationella nätverkets årliga konferens framgick att de kommuner som lyckats bäst med avseende på kvarboende samt modelltrogenhet är Göteborgs stad respektive Helsingborgs stad. I båda dessa städer sorterar de stadsövergripande stödteamen under respektive stads socialförvaltning. Detta organisationssätt upplevs av enhetscheferna i respektive städer bidra till att stödteamen har ett högt mandat att leda och samordna socialtjänstens insatser, vilket också i den svenska litteraturen¹ om case management och samsjuklighet beskrivs som avgörande för ett framgångsrikt arbete.

Deltagande parters erfarenheter

Svenska bostäder

Trots att många av projektets deltagare har lyckats bra med att efterleva hyreslagens villkor har det varit många och ibland omfattande störningar kopplade till flera av dem, vilket påverkat kringboendes trygghet negativt. Allvarliga och återkommande störningar är också den vanligaste orsaken till att boendeförsök har avslutats i förtid. SB har dock uttryckt att man är beredda att fortsätta samarbetet kring Bostad först, och har lämnat förslag till hur samarbetet kring projektets deltagare kan förbättras. Något SB efterfrågar är ett närmare samarbete med deltagande stadsdelsförvaltningar samt enheten för hemlösa.

Stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa

Stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa (EFH) är generellt positiva till modellen Bostad först, och efterfrågan på lägenheter är fortsatt stor. Dock har stadsdelsförvaltningarna och EFH sedan hösten 2014 riktat en tilltagande kritik mot stödinsatsens

¹ Se exempelvis Wirbing, P. & Borg, S. (red.).(2011). *Integrerad behandling vid dubbeldiagnoser*. Lund: Studentlitteratur.

innehåll. Kritiken består huvudsakligen i att kvaliteten i och omfattningen av stödet inte motsvarar målgruppens behov, samt att vårdkostnaden bedöms som hög i förhållande till det stöd stadsdelarna uppfattar att deras deltagare får. Stadsdelsförvaltningarna och EFH efterfrågar mer individanpassat stöd och större möjligheter till praktiskt stöd i bostaden än vad de uppfattar är möjligt att uppdra åt Stockholms stadsmissions stödteam.

Stockholms stadsmission

Stockholms stadsmission (SSM) har definierat flera förbättringsområden, bland annat rörande samverkan, former för gemensam uppföljning och intern kompetensutveckling. Vad gäller önskemålen från stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa om ökade möjligheter till praktiskt stöd i bostaden menar SSM att det finns en risk att en utveckling mot sådana stödformer skulle ske på bekostnad av de kvalificerade stödinsatser projektets deltagare idag erhåller från SSM:s vägledare. Vidare menar SSM att Bostad först-projektet inte kan ses som en traditionell beställar-utförarmodell, och att SSM inte ensamt kan förväntas tillgodose individens samtliga totala stödbehov.

Beroendecentrum Stockholm

Beroendecentrum Stockholm (BCS) har utan ekonomisk kompensation sedan augusti 2014 deltagit i projektet genom att en sjuksköterska på heltid arbetat tillsammans med SSM:s stödteam. Enligt den bild som förmedlats till socialförvaltningen har sjuksköterskans insatser varit mycket uppskattade av såväl SSM:s personal, stadsdelsförvaltningarnas handläggare som projektets deltagare. Samarbetet har löpande följts upp genom möten mellan socialförvaltningen och företrädare för BCS. Sedan i maj 2015 har BCS uttryckt kritik mot hur SSM använder sjuksköterskan, då de menar att denna används som en extra vägledare snarare än som den kompetenshöjande resurs kring frågor om missbruk och beroende som BCS avsåg.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Metod- och kunskapsutvecklingsprojektet Bostad först inleddes 2010, och har nu pågått i sammanlagt fem år. Under dessa år har många värdefulla erfarenheter gjorts, vilka bidragit till förståelsen av vad som krävs för att tillhandahålla ett kvalificerat stöd till målgruppen för Bostad först. En sådan erfarenhet är att ett väl fungerande samarbete med såväl beroendevård som bostadsbolag är avgörande för att kunna planera och samordna insatser i syfte att stärka enskilda individers möjlighet till kvarboende i egen lägenhet.

Erfarenheter från andra kommuner tyder på att samordningen av insatser förenklas av att myndighetsutövning och stödfunktion sorterar under samma huvudman, då detta förefaller ge personal med stödfunktion större mandat att samordna kommunens insatser.

Det är sannolikt även enklare för socialförvaltningen att kunna tillmötesgå bostadsbolagens önskemål om tätare samarbete med stödteam om förvaltningen själv förfogar över dessa.

Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningen att socialnämnden beslutar att projektet *Bostad först 2.0* formellt avslutas 2016-06-01, samt tillstyrker att övergång till permanent drift under förvaltningens boende- och behandlingsenhet sker från och med 2016-05-01.

I syfte att säkra kunskapsöverföring föreslås socialnämnden även ge förvaltningen i uppdrag att i dialog med Stockholms stadsmission utforma ett metodstöd som ska vara färdigställt senast i april 2016.

Bilagor

Bilaga 1: Utvärdering av Bostad Först för hemlösa i Stockholms stad och Helsingborg. En jämförelse med Boendetrappan.